

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิเคราะห์โดยละเอียดได้แสดงไว้ในบทที่ ๔ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ๓๖๓ รูป/คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นพระ ร้อยละ ๗๔.๑๐ รองลงมาคือ เป็นฆราวาส ร้อยละ ๒๒.๐๔ มีอายุอยู่ในช่วง ๒๑ – ๓๐ ปี ร้อยละ ๕๓.๑๗ รองลงมาคือ มีอายุอยู่ในช่วง ๔๑ – ๕๐ ปี ร้อยละ ๑๘.๔๖ ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง ร้อยละ ๔๔.๖๓ รองลงมาคือ ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตอุบลราชธานี ร้อยละ ๑๕.๑๕ ศึกษาอยู่คณะพุทธศาสตร์ ร้อยละ ๖๕.๕๐ รองลงมาคือ ศึกษาอยู่คณะสังคมศาสตร์ ร้อยละ ๑๒.๑๐ กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ ๔ ร้อยละ ๑๐๐.๐๐ มีวุฒิการศึกษานักรัชมรรชั้นเอก ร้อยละ ๕๔.๘๒ รองลงมาคือ มีวุฒิการศึกษาระดับอื่น ๆ เช่น ม.๖ และปริญญาตรี ร้อยละ ๒๕.๖๒

๒. ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าปฏิบัติธรรม ๓๖๓ รูป/คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับดังนี้ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รองลงมาคือด้านความมีเหตุผล และด้านความพอประมาณ ตามลำดับ

๓. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามสถานภาพ อายุ หน่วยการศึกษา คณะวิชาที่ศึกษา ชั้นปี

และวุฒิการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นโดยภาพรวมด้านสถานภาพ หน่วยการศึกษา คณะวิชาที่ศึกษา และวุฒิการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนความคิดเห็นโดยภาพรวมด้านอายุ และชั้นปี ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๒ อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๓ รูป/คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ผลการศึกษานำสู่การอภิปรายผล ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมากนั้นเป็นเพราะว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาแนวทางการดำเนินชีวิต แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถ ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง ซึ่งสอดคล้องกับคณະอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจ คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจ และการกระทำเป้าหมายเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสร้างความสมดุล เพื่อความยั่งยืน หรือเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี เพื่ออยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนสมดุล คือ การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น สมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจกับการเงิน สมดุลระหว่างคนกับสังคม และสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ยั่งยืนคือ การเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว จำต้องสมดุลในทุกๆด้าน มีความยืดหยุ่น ปรับตัวทำให้มีภูมิคุ้มกัน เจริญเติบโตทางด้านปริมาณและคุณภาพ ทำให้ก้าวทัน และพร้อมรับกระแสโลกาภิวัตน์ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น

รายชื่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ คือ เชื่อว่าความพอดีเป็นหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ เชื่อว่าความพอดีเป็นสิ่งที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป และเชื่อว่าความพอดีทำให้ตนเองเกิดความลำบาก เป็นลำดับสุดท้าย นั่นคือการใช้หลักความพอเพียงหรือความพอดีในการดำเนินชีวิตทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นและมีความสุขมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของความพอดี คือ ความเป็นกลาง สามารถรักษาดน กิจการ องค์กร และสังคมให้มั่นคงสืบไปได้ ทำให้สังคมยั่งยืน เป็นสุข ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๙ และ ๑๐ ที่วางไว้โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็น สังคมที่พอเพียง สังคมแห่งคุณธรรม สังคมที่สามารถ และสังคมที่สมดุลสังคมที่พอเพียง คือ สังคมที่พึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกันเป็นกลุ่มเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย สร้างโอกาส ประหยัด อดออม และแบ่งปันสังคมแห่งคุณธรรม คือ สังคมที่ต้องมีธรรมาภิบาล รับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ครอบครัวยั่งยืน เกื้อกูลซึ่งกันและกันสังคมที่สามารถ คือ สอนให้คนฉลาดพอที่ชี้แนะเลือกสรรเอาวิทยาการใหม่ ๆ มาต่อ ยอดสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์ความรู้เพื่อให้เท่าทัน สามารถแข่งขันกับโลกภายนอกได้สังคมที่สมดุล คือ ในอดีตพบว่า ระบบกลไกตลาดเป็นระบบที่ทำให้การผลิตของประเทศก้าวกระโดด คนไทยมีโอกาสเลือกบริโภคสินค้าและบริการอย่างมากมาย แต่การขยายตัวของเศรษฐกิจ ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาสังคม เกิดความไม่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคม ความไม่สมดุลของการพัฒนาเมืองและชนบท ความยากจนของคนในประเทศสูงขึ้น ความไม่สมดุลของเศรษฐกิจภายในประเทศกับภายนอกประเทศ ความสมดุลทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผลในระดับมากทุกข้อ คือ เชื่อว่าการบริโภคที่พิจารณาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ เชื่อว่าการบริโภคอย่างมีสติถือว่าการสร้างความสมดุลต่อร่างกายและการดำรงตนในพระพุทธศาสนาเป็นการสร้างคุณค่าเพิ่มในชุมชน และมีการพิจารณาทุกครั้งก่อนจะใช้รัฐบาลบริหารเป็นลำดับสุดท้าย นั่นคือ การเลือกบริโภคในปัจจุบันให้คำนึงถึงประโยชน์ที่แท้จริง ไม่ใช่แค่ความหรูหรา ฟุ่มเฟือย หรือรูปลักษณ์ภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับ จรินทร์ เทศวานิช ได้กล่าวไว้ว่า ๑) รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการบริโภคและใช้ในทางที่ดีที่สุดที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือความพอใจแก่ตนเองสูงสุด ๒) สามารถจำแนกชนิดของสินค้าหรือบริการที่มีประโยชน์และสามารถใช้บำบัดความต้องการของตนและของคนในครอบครัวได้ด้วยราคาที่ประหยัดที่สุด ๓) สามารถ

ประมาณการค่าใช้จ่ายและการกำหนดแผนการบริโภค การออม และการกระทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น และ ๔) สามารถคาดคะเนสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ ฯลฯ ได้ถูกต้องหรือมีเหตุมีผล

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในระดับมากทุกข้อ คือ เชื่อว่าการเตรียมตัวให้พร้อมถือเป็นความสำเร็จ เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ เชื่อว่า ความพอดีเป็นยาวิเศษต่อทุกคนในสังคมและเชื่อว่าไม่จำเป็นที่จะต้องเตรียมตัวรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากบุคคลอื่น เป็นลำดับสุดท้าย นั่นคือ การที่จะทำอะไรต้องมีการวางแผนเตรียมความพร้อม ดังคำพูดที่ว่า “การเตรียมพร้อมมาดี มีชัยไปกว่าครึ่ง” ความพร้อมเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งนำมาถึงการมีสติปัญญาเตรียมพร้อมรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในภายหน้าได้อย่างมั่นใจ พร้อมที่จะสู้กับสิ่งที่จะเกิดขึ้น

ผลการเปรียบเทียบความรู้และความเชื่อ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามสถานภาพ อายุ หน่วยการศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ชั้นปี และวุฒิการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นโดยภาพรวมด้านสถานภาพ หน่วยการศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา และวุฒิการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนความคิดเห็นโดยภาพรวมด้านอายุ และชั้นปี ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธมนาวินและคณะ ได้ทำการวิจัยมหาคเรื่องความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย : การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านสาเหตุและผลของปริมาณการนับถือพุทธศาสนาของคนไทย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่และได้แบ่งการวิจัยมหาคนี้เป็น ๕ โครงการย่อย ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาของคนไทย มีดังนี้

๑. ความเชื่อทางพุทธศาสนากับอายุมีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงทางบวก ในปริมาณที่ต่ำมาก และต่ำกว่าความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางพุทธศาสนากับอายุของผู้ตอบ จึงอาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติทางศาสนาจะเพิ่มขึ้นตามอายุของบุคคลอย่างชัดเจน มากกว่าความเชื่อทางศาสนา

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาของผู้ใหญ่ที่อายุมากกว่า ๔๕ ปีขึ้นไป มีมากกว่าของเด็กอายุ ๑๐ – ๑๙ ปีอย่างชัดเจน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ในเรื่องความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมพบว่า

๑. ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง มีความรู้ความชำนาญไม่เพียงพอ ทำให้เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงแบบผิด ๆ
๒. ความไม่พร้อมในเรื่องการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
๓. สิ่งแวดล้อมสภาพภูมิอากาศไม่อำนวย ระบบชลประทานไม่ดีพอ
๔. ค่าครองชีพหรือการเป็นอยู่ในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะชีวิตในเมือง

๕. คนส่วนใหญ่ขาดความพอประมาณ

จากการรวบรวมข้อเสนอแนะ เรื่องความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม พบว่า

๑. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนรู้จักประมาณการในการใช้และการบริโภคอย่างพอมีพอกิน
๒. การอยู่แบบเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ตามฐานะ จัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ อย่าให้ทรัพยากรธรรมชาติว่างงาน เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน
๓. การเป็นอยู่แบบไม่ฟุ้งเฟ้อ
๔. การใช้จ่ายแบบพอประมาณ
๕. การพึงตนเองให้มากที่สุด
๖. อยากให้มีความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริงก่อนลงมือทำ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาในเขตอำเภอ จังหวัดใกล้เคียงและระดับภาค เพื่อให้ทราบข้อมูลที่ครอบคลุมและใกล้เคียงมากขึ้น
๒. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชน ในแต่ละตำบล อำเภอ จังหวัด เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างกัน และนำไปสู่การนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ให้ประชาชนได้เข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้องถูกต้องและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ